

img1

## LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

### NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. vasario 19 d.  
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Birutės Janavičiūtės, Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė) ir Donato Šerno (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **atsakovo antstolio Raimundo Stanislauskos** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. birželio 4 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo E. J. ieškinį atsakovams antstoliui Raimundui Stanislauskui, D. V., V. G., S. G., uždarajai akcinei bendrovei „Saulex“ dėl turto pardavimo skolininko pasiūlytam pirkėjui aktų pripažinimo negaliojančiais ir restitucijos taikymo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

#### I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių antstolio veiksmus realizuojant turtą vykdymo procese, pagrindą pripažinti negaliojančiu turto pardavimo skolininko pasiūlytam pirkėjui aktą, restitucijos taikymą, kai vykdomoji byla yra pasibaigusi vykdomojo dokumento įvykdymu, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas prašė teismo: pripažinti negaliojančiu antstolio Raimundo Stanislauskos ir atsakovo V. G. 2018 m. rugpjūčio 2 d. sudarytą turto pardavimo skolininko pasiūlytam pirkėjui aktą Nr. (duomenys neskelbtini), pagal kurį V. G. buvo perleista nuosavybės teisė į 1/2 dalį žemės sklypo (unikalus Nr. (duomenys neskelbtini); toliau – žemės sklypas) (duomenys neskelbtini) (toliau – Aktas Nr. 1); taikyti restituciją – grąžinti UAB „Saulex“ iš atsakovo V. G. 1/2 dalį žemės sklypo, o atsakovui V. G. grąžinti iš atsakovės S. G., atsakovės UAB „Saulex“ ir (ar) antstolio R. Stanislauskos už 1/2 žemės sklypo dalį sumokėtą kainą; pripažinti negaliojančiu antstolio R. Stanislauskos ir atsakovo D. V. 2018 m. rugpjūčio 2 d. sudarytą turto pardavimo skolininko pasiūlytam pirkėjui aktą Nr. (duomenys neskelbtini), pagal kurį D. V. buvo perleista nuosavybės teisė į 1/2 dalį žemės sklypo (toliau – Aktas Nr. 2); taikyti restituciją – grąžinti UAB „Saulex“ iš atsakovo D. V. 1/2 dalį žemės sklypo, o atsakovui D. V. grąžinti iš atsakovės S. G., atsakovės UAB „Saulex“ ir (ar) antstolio R. Stanislauskos už 1/2 žemės sklypo dalį sumokėtą kainą; priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovas nurodė, kad 2015 m. liepos 3 d. P. W. M. (P. W. M.), R. A. B., J. P. K., A. S., UAB „Saulex“ ir ieškovas sudarė taikos sutartį, pagal kurią UAB „Saulex“ įsipareigojo parduoti ieškovui 25 arų ploto žemės sklypą, suformuotą atidalijus iš UAB „Saulex“ nuosavybės teise valdomų 1,2523 ha ploto žemės sklypo 12223/12523 dalių. UAB „Saulex“ vienintelė akcininkė S. G. pritarė taikos sutarties sudarymui bei įgyvendinimui. UAB „Saulex“ 2017 m. balandžio 4 d. suformavo ir įregistravo Nekilnojamojo turto kadastrę (registre) (toliau – NTR) 0,25 ha ploto žemės sklypą. Pagal taikos sutarties 3.10 punktą žemės sklypo pirkimo–pardavimo sutartis su ieškovu turėjo būti sudaryta ne vėliau kaip iki 2017 m. balandžio 18 d. Ieškovo reikalavimo įvykdymas buvo užtikrintas Kauno apygardos teismo 2017 m. kovo 29 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2S-538-343/2017 pritaikyta laikinąja apsaugos priemone – įrašų viešame registre dėl draudimo UAB „Saulex“ perleisti nuosavybės teises į jai nuosavybės teise priklausančią pradinio žemės sklypo 12223/12523 dalį. Kauno apylinkės teismas 2017 m. balandžio 28 d. nutartimi (civilinė byla [Nr. e2-2375-451/2017](#)) leido UAB „Saulex“ perleisti ieškovui ar jo nurodytiems tretiesiems asmenims nuosavybės teisę į žemės sklypą. UAB „Saulex“ nesiėmė jokių veiksmų, kad įvykdytų prievolę sudaryti su ieškovu žemės sklypo pirkimo–pardavimo sutartį.
4. Ieškovas pažymėjo, kad UAB „Saulex“ akcininkė 2017 m. balandžio 27 d. kreipėsi į Kauno apylinkės teismą su pareiškimu dėl teismo įsakymo išdavimo dėl UAB „Saulex“ 49 235,40 Eur skolos išieškojimo, šio reikalavimo įvykdymui užtikrinti prašė taikyti laikinąją apsaugos priemonę – žemės sklypo areštą. Kauno apylinkės teismas 2017 m. gegužės 3 d. išdavė teismo įsakymą ir tenkino šį akcininkės prašymą. Teismo įsakymą akcininkė perdavė vykdyti antstoliui R. Stanislauskui, kuris vykdomojoje byloje Nr. 0070/17/01135 areštavo būtent žemės sklypą.
5. Kauno apylinkės teismas 2017 m. birželio 8 d. nutartimi pritaikė ieškovo prašytą laikinąją apsaugos priemonę – žemės sklypo areštą, leidžiantį UAB „Saulex“ perleisti ieškovui ir (ar) ieškovo nurodytiems tretiesiems asmenims nuosavybės teisę į žemės sklypą (civilinė byla Nr. e2-2375-451/2017). 2017 m. birželio 26 d. ieškovo atstovas kreipėsi į antstolį R. Stanislauską su prašymu panaikinti vykdomojoje byloje taikytą žemės sklypo areštą ir išieškojimą nukreipti į kitą bendrovės turtą, tačiau antstolis atsisakė tai padaryti.

Kauno apylinkės teismas, išnagrinėjęs ieškovo ieškinio dėl taikos sutarties vykdymo pagrindu iškeltą civilinę bylą [Nr. e2-2375-451/2017](#), 2017 m. lapkričio 6 d. priėmė sprendimą, kuriuo įpareigojo UAB „Saulex“ sudaryti su ieškovu pirkimo–pardavimo sutartį pagal taikos sutarties priedą Nr. 2 (pirkimo–pardavimo sutarties projektą). Kauno apygardos teismo 2018 m. kovo 22 d. nutartimi šis sprendimas iš esmės paliktas nepakeistas, patikslinta sprendimo rezoliucinė dalis nurodant sutartį sudaryti per tris mėnesius nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos (civilinė byla Nr. e2A-402-657/2018). Ieškovas kelis kartus kreipėsi į antstolį, taip pat į UAB „Saulex“ ir jos akcininkę, tačiau kreipimaisi buvo ignoruojami. Antstolis išieškojimą tęsė ir žemės sklypą pardavė pagal ginčo Aktus.

6. Ieškovo įsitikinimu, egzistuoja Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 602 straipsnio 1 dalies 7 punkte nustatytas pagrindas pripažinti Aktus negaliojančiais, kaip pažeidžiančius esmines ieškovo teises, kylančias iš taikos sutarties, Kauno apylinkės teismo 2017 m. lapkričio 6 d. sprendimo ir Kauno apygardos teismo 2018 m. kovo 22 d. nutarties, ir taikyti restituciją. Antstolis, ginčijamais Aktais parduodamas žemės sklypą UAB „Saulex“ pasiūlytiems atsakovams, šiuurkšiai pažeidė antstolių veiklą ir vykdymo procesą reglamentuojančias teisės normas (Sprendimų vykdymo instrukcijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-352 (toliau – Sprendimų vykdymo instrukcija), 12 punkto 3 dalį), jo veiklai keliamus teisėtumo ir sąžiningumo reikalavimus. Užvedus vykdomąją bylą UAB „Saulex“ turėjo daug kito turto, į kurį buvo galima nukreipti išieškojimą pagal teismo įsakymą. Žemės sklypo pardavimo pagal Aktus metu bendrovė nuosavybės teise valdė iš viso 1 401 807,66 Eur vertės 42 nekilnojamojo turto objektus. Perleidus žemės sklypą atsakovams buvo apsunkintas įsiteisėjusių teismo procesinių sprendimų vykdymas ir iš jų kylančių ieškovo pagrįstų interesų ir teisių įgyvendinimas. Aplinkybė, kad antstolis gavo išieškotojos S. G. prašymą nukreipti išieškojimą į žemės sklypą, nereiškia, jog antstolis privalėjo jį tenkinti. Nors ieškovo skundas dėl išieškojimo nukreipimo į kitą turtą Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 6 d. nutartimi (civilinė byla Nr. 2YT-1737-587/2018) buvo atmestas, tačiau teismas nurodė, kad antstolis, įsiteisėjus ieškovui palankiam procesiniam sprendimui dėl UAB „Saulex“ įpareigojimo sudaryti su ieškovu žemės sklypo pirkimo–pardavimo sutartį, vertindamas S. G. prašymą nukreipti išieškojimą į žemės sklypą, turės pareigą vertinti tokiu procesiniu sprendimu sukurtas teises pasekmes ir atsižvelgti į tai, kad įsiteisėjęs teismo sprendimas yra privalomas vykdyti. Antstolis, žinodamas apie priimtą sprendimą ir nutartį, taip pat apie ieškovo naudai žemės sklypui taikytus apribojimus, turėjo ir privalėjo imtis kitų galimų veiksmų, siekdamas įvykdyti teismo įsakymą.
7. Atsakovai V. G. ir D. V., įsigydami žemės sklypą, žinojo arba turėjo žinoti apie jam civilinėje byloje [Nr. e2-2375-451/2017](#) taikytą areštą ir draudimą perleisti nuosavybės teisę į jį, šios aplinkybės buvo išviešintos; įsigydami žemės sklypą atsakovai nebuvo pakankamai atidūs ir rūpestingi, prisiėmė riziką. Restitucijos taikymo galimybę tokio pobūdžio byloje kaip ši reglamentuoja [CPK 602 straipsnio](#) 2 dalis.

## II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

8. Kauno apygardos teismas 2019 m. liepos 1 d. sprendimu pripažino Aktus negaliojančiais; taikė restituciją – nusprendė grąžinti UAB „Saulex“ iš atsakovo V. G. ir D. V. po ½ žemės sklypo dalį, įpareigojo UAB „Saulex“ grąžinti D. V. ir V. G. po 28 576,41 Eur, įpareigojo antstolį R. Stanislauską grąžinti D. V. ir V. G. po 1423,58 Eur; priteisė ieškovui iš antstolio R. Stanislauskos, UAB „Saulex“ D. V. ir V. G. po 290,75 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, valstybei – po 5,77 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo.
9. Teismas pažymėjo, kad taikos sutartis, pagal kurią UAB „Saulex“ įsipareigojo parduoti ieškovui žemės sklypą, yra galiojanti jos šalims turi įstatymo galią ir turi būti vykdoma, ir nusprendė, jog Aktai, kuriais antstolis pardavė žemės sklypą, pripažintini negaliojančiais, kaip pažeidžiantys ieškovo teises, kurios yra patvirtintos ne tik taikos sutartimi, bet ir Kauno apylinkės teismo civilinėje byloje [Nr. e2-2375-451/2017](#) taikytomis laikinosiomis apsaugos priemonėmis, Kauno apylinkės teismo civilinėje byloje [Nr. e2-2375-451/2017](#) priimtu įsiteisėjusiu 2017 m. lapkričio 6 d. sprendimu.
10. Teismas iš vykdomosios bylos Nr. 0070/17/01135 medžiagos nustatė, kad antstolis 2017 m. birželio 5 d. patvarkymu priėmė vykdyti Kauno apylinkės teismo 2017 m. gegužės 3 d. įsakymą [Nr. eL2-15752-775/2017](#) dėl 49 235,40 Eur skolos, palūkanų, 239 Eur bylinėjimosi išlaidų išieškojimo iš skolininkės UAB „Saulex“ išieškotojai S. G. ir 2017 m. birželio 6 d. areštavo žemės sklypą. 2017 m. birželio 14 d. S. G. antstoliui pateikė prašymą neareštuoti UAB „Saulex“ lėšų ar turtinių teisių, o išieškojimą nukreipti tik į žemės sklypą.
11. Teismas rėmėsi [CPK 626 straipsnio](#) 3 dalies, Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalies nuostatomis, nurodė, kad antstolis, žinodamas, jog ginčo turto areštas buvo taikytas ir kitoje byloje ieškovo reikalavimams užtikrinti, netikrino, ar UAB „Saulex“ turi kito nekilnojamojo turto, kito turto ar lėšų, kurių būtų pakakę S. G. reikalavimams pagal teismo įsakymą patenkinti. Nors antstolis nurodė, kad jis duomenis dėl kito UAB „Saulex“ nekilnojamojo turto tikrino NTR, tačiau tai pagrindžiančių duomenų vykdomojoje byloje nėra.
12. Teismas pažymėjo, kad, kaip teigė pats antstolis, jis, vykdydamas teismo įsakymą, vadovavosi Kauno apygardos teismo 2018 m. liepos 26 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e2S-1348-658/2018](#), kuria buvo atmestas E. J. skundas dėl Kauno apylinkės teismo 2018 m. gegužės 10 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. eL2-15752-775/2017](#), kurioje konstatuota, kad Kauno apylinkės teismas pagrįstai atmetė suinteresuoto asmens E. J. prašymą panaikinti laikinasias apsaugos priemones ir, patikrinęs NTR duomenis, nustatė, jog iš nurodomų UAB „Saulex“ nuosavybės teises valdomų 20 nekilnojamojo turto objektų net dėl 14 yra sudarytos ir VĮ Registrų centre įregistruotos preliminarinės sutartys, taigi išieškojimas iš šio turto yra apribotas. Teismas pažymėjo, kad nėra pagrindo antstolio neveikiną vykdomojoje byloje pateisinti Kauno apygardos nutartyje nustatytomis aplinkybėmis, nes: nustatyti civilinės bylos [Nr. e2S-1348-658/2018](#) nagrinėjimo metu UAB „Saulex“ priklausę nekilnojamojo turto objektai; antstolis vykdomąją bylą vykdė nuo 2017 m. birželio 6 d.; daugumą preliminarinių sutarčių sudarytos 2018 m. balandžio 19 d.
13. Teismas nusprendė, kad antstolis, nagrinėjamu atveju vykdydamas išieškojimą, pažeidė Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalies reikalavimus, nes UAB „Saulex“ turėjo kito turto, į kurį buvo galima nukreipti išieškojimą vykdant teismo įsakymą. Nepaisydamas ieškovo raginimų, antstolis nesėmė priemonių išieškojimui į kitą bendrovės turtą nukreipti, dėl to pardavęs ginčo turtą skolininko pasiūlytam pirkėjui pažeidė ieškovo teisėtus interesus.
14. Teismas pažymėjo, kad atsakovai V. G. ir D. V. žinojo ar turėjo žinoti apie žemės sklypui taikytą areštą ir draudimą perleisti nuosavybės teises į jį civilinėje byloje [Nr. e2-2375-451/2017](#) bei apie įsiteisėjusį teismo sprendimą, įpareigojantį UAB „Saulex“ sudaryti su ieškovu žemės sklypo pirkimo–pardavimo sutartį, nes šios aplinkybės buvo išviešintos NTR. Be to, V. G. ir D. V. prašyme antstoliui leisti įsigyti žemės sklypą nurodė, kad apie apribojimus jiems yra žinoma, su įsigijimo sąlygomis sutiko. Atsakovai, teismo vertinimu, nebuvo pakankamai atidūs ir rūpestingi, prisiėmė riziką, jog jų disponavimo teisės ginčo sklypu bus apribotos, o žemės sklypas gali būti grąžintas UAB „Saulex“. Be to, pagal kasacinio teismo išaiškinimus šios kategorijos bylose turto įgijėjų sąžiningumas neturi reikšmės. Pripažinus turto pardavimo pasiūlytam pirkėjui aktą negaliojančiu *ab initio* (nuo pradžių), atsiranda sandorio negaliojimo pasekmė – restitucija (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – ir [CK](#)) 1.80 straipsnio 2 dalis). Kadangi restitucija yra priverstinis teisinis gynimo būdas, tai sandorio šalių grąžinimas į

pirminę padėtį vykdomas pagal prievolių teisės taisykles ir sąlygas ([CK 1.80 straipsnio 3 dalis](#)). Pripažinus turto pardavimo skolininko pasiūlytam pirkėjui aktą negaliojančiu, sprendžiama dėl restitucijos taikymo šalims ([CK 6.145 straipsnis](#)) ir nesprenžiamą dėl vindikacijos sąlygų bei įgijėjo sąžiningumo pagal vindikacijos sąlygas. Teismas nurodė, kad šioje byloje nenustatyta aplinkybių, dėl kurių būtų pagrindas netaikyti restitucijos arba ją taikyti sumokant ekvivalentą pinigais, konstatavo, jog restitucija natūra nagrinėjamojoje byloje galima (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. gegužės 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-218/2009](#); 2010 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-430/2010](#)).

15. Teismas vadovavosi kasacinio teismo išaiškinimais 2009 m. balandžio 23 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-7-90/2009](#), kad, pripažinus turto pardavimo aktą vykdomo procese negaliojančiu ir restituciją taikant natūra, skolininkui (buvusiam parduoto turto savininkui) grąžinamas turtas, o pirkėjui priteisiama jo už tą turtą sumokėta pinigų suma: jeigu ši pinigų suma yra antstolio žinioje, tai ji visa priteisiama iš antstolio, nepaisant to, ar dalį šios sumos antstolis ketina panaudoti (panaudojo) vykdymo išlaidoms atlyginti, nes, pripažinus turto aktą negaliojančiu, priverstinis skolos išieškojimas iš skolininko lieka nebaigtas; jeigu iš pirkėjo gauta pinigų suma jau išmokėta išieškotojams, tai pirkėjui, kaip pasikeitusiam kreditoriui pagal išieškojimo prievolę, ji priteisiama iš skolininko (buvusio parduoto turto savininko). Teismas nustatė, kad V. G. ir D. V. atitinkamai 2018 m. liepos 11 d. ir 2018 m. liepos 12 d. už perkamą turtą įnešė po 30 000 Eur; gautos lėšos 2018 m. rugpjūčio 20 d. paskirstytos skolai ir 5 proc. dydžio metinėms palūkanoms dengti (skolai pervesta 49 474,40 Eur, palūkanoms – 2940,63 Eur); 2018 m. rugsėjo 6 d. pervesta 2847,17 Eur vykdymo išlaidoms padengti; 4737,80 Eur likutis 2018 m. rugpjūčio 20 d. grąžintas skolininkei UAB „Saulėx“. Teismas konstatavo, kad pripažinus Aktus negaliojančiais ir taikant restituciją atsakovų V. G. ir D. V. įgytos žemės sklypo dalys grąžintinos UAB „Saulėx“, o atsakovams grąžintinos jų sumokėtos sumos vykdymo išlaidos antstoliui už atliktus neteisėtus veiksmus neatlygintinos, dėl to antstolis privalo grąžinti atsakovams po 1423,58 Eur.
16. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnaginėjusi bylą pagal atsakovų UAB „Saulėx“, V. G., D. V. ir atsakovo antstolio R. Stanislausko apeliacinius skundus, 2020 m. birželio 4 d. nutartimi Kauno apygardos teismo 2019 m. liepos 1 d. sprendimą paliko nepakeistą.
17. Kolegija nurodė, kad ieškovo ieškinys grindžiamas [CPK 602 straipsnio](#) 1 dalies 7 punktu, suteikiančiu teisę ginčyti turto pardavimo be varžytinių aktus jame nustatytu pagrindu, todėl pirmosios instancijos teismas neturėjo pagrindo vertinti, ar ieškinys atitinka [CK 6.68](#) straipsnyje įtvirtintas netiesioginio ieškinio pareiškimo sąlygas. Aplinkybę, kad ieškovas neskundė antstolio patvarkymo areštuoti žemės sklypą, kolegija vertino kaip nesuponuojančią išvados, jog ieškovas neturėjo galimybės įgyvendinti [CPK 602 straipsnio](#) 1 dalies 7 punkte įtvirtintos teisės.
18. Kolegija atmetė kaip nepagrįstus argumentus, kad pirmosios instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė proceso teisės normas, reglamentuojančias privalomą turto realizavimo veiksmų sustabdymą vykdomo procese ([CPK 626 straipsnis](#)), kad nei [CPK 626](#) straipsnyje, nei Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkte nenustatyta, jog konkretaus areštuoto turto realizavimas privalo būti sustabdytas bei nukreiptas į kitą skolininko turtą, jeigu kitoje byloje turtas yra areštuotas siekiant užtikrinti reikalavimo įpareigoti prievolę įvykdyti natūra įvykdymą. Kolegija laikė pagrįstomis pirmosios instancijos teismo išvadas, jog sudaryta taikos sutartis, pagal kurią UAB „Saulėx“ įsipareigojo parduoti ieškovui E. J. žemės sklypą, yra galiojanti ir jos šalims turi įstatymo galią ([CK 6.189 straipsnio](#) 1 dalis). Kolegijos vertinimu, antstolio į bylą pateikti Antstolių informacinės sistemos duomenys, kaip ir kiti bylos duomenys, nepatvirtina, kad nebuvo galimybės išieškojimo pagal teismo įsakymą nukreipti į kitą UAB „Saulėx“ turtą. Nors dėl dalies nekilnojamojo turto objektų buvo sudarytos preliminarinės sutartys, tačiau UAB „Saulėx“ turėjo ir kito turto, į kurį buvo galima nukreipti išieškojimą, nepažeidžiant E. J. teisių. Antstolis, vykdydamas teismo įsakymą, galėjo nukreipti išieškojimą į kitus objektus iš 42 bendrovės nuosavybės teise valdomų nekilnojamojo turto objektų, kurių bendra vidutinės rinkos vertė buvo 1 401 807,66 Eur. Tačiau antstolis išieškojimą nukreipė į ginčo žemės sklypą, t. y. į tą turto vienetą iš viso bendrovės valdyto turto, į kurį išieškojimo nukreipimas žymiai apsunkintų taikos sutarties, įsiteisėjusio sprendimo ir nutarties vykdymą ir taip pažeistų ieškovo teises bei teisėtus interesus. Kolegija laikė pagrįstomis pirmosios instancijos teismo išvadas, kad vykdydamas išieškojimą antstolis pažeidė Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalies reikalavimus.
19. Kolegija taip pat atmetė kaip nepagrįstus teiginius, kad 2018 m. rugpjūčio 2 d. (Aktų sudarymo dieną) Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalis neturėjo būti taikoma, nes ieškovas UAB „Saulėx“ neturėjo jokio priverstine tvarka vykdytino piniginio reikalavimo, kuris būtų pirmesnės eilės nei vykdomojoje byloje Nr.0070/17/01135 vykdytas S. G. reikalavimas pagal teismo įsakymą. Vien aplinkybė, kad antstolis gavo S. G. prašymą nukreipti išieškojimą į ginčo žemės sklypą, nėra privalomas pagrindas tenkinti šį prašymą ir taip pažeisti antstolio veiklą bei vykdomo procesą reglamentuojančias teisės normas bei pagrįstus ir teisėtus ieškovo interesus bei teises. Antstolis, žinodamas apie Kauno apylinkės teismo 2017 m. lapkričio 6 d. sprendimą civilinėje byloje Nr. e2-2375-441/2017, Kauno apygardos teismo 2018 m. kovo 22 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. e2A-402-657/2018](#), jų pagrindu įgytas ieškovo teises, taip pat apie ieškovo naudai ginčo žemės sklypui taikytus apribojimus, turėjo ir privalėjo atsakovei S. G. išaiškinti apie jos prašymo nukreipti išieškojimą vykdomojoje byloje į žemės sklypą vykdymo negalimumą ir savo iniciatyva imtis kitų veiksmų, siekdamas įvykdyti teismo įsakymą. Kolegija konstatavo, kad Aktai pagrįstai pripažinti negaliojančiais, kaip pažeidžiantys ieškovo teises.
20. Kolegija nusprendė, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas motyvuotas, teismas, patenkindamas ieškinį, priėmė teisingą sprendimą, o vien nesutikimas su juo nesuponuoja, jog patenkindamas ieškinį teismas nemotyvavo, kodėl yra atmetami argumentai dėl antstolio priimto teisėto sprendimo netaikyti Instrukcijos 12 punkto 3 dalies, kodėl 2018 m. rugpjūčio 2 d. antstolis neva privalėjo pažeisti [CPK 662 straipsnio](#) 2 dalyje nustatytą imperatyvią teisės normą.
21. Remdamasi kasacinio teismo 2009 m. balandžio 23 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-7-90/2009](#) pateiktais išaiškinimais, kolegija atmetė argumentus, jog pirmosios instancijos teismas pažeidė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias restituciją ir jos taikymo išimtis ([CK 6.145](#) straipsnio 2 dalis, [6.146](#) straipsnis). Kolegija pripažino, kad atsakovai V. G. ir D. V., įsigydami ginčo žemės sklypą, žinojo ar turėjo žinoti apie žemės sklypui taikytą areštą ir draudimą perleisti nuosavybės teises į jį civilinėje byloje [Nr. e2-2375-451/2017](#), ir apie įsiteisėjusį teismo sprendimą, įpareigojantį UAB „Saulėx“ sudaryti su ieškovu žemės sklypo pirkimo–pardavimo sutartį, nes šios aplinkybės buvo išviešintos. Atsakovų prašyme antstoliui leisti įsigyti žemės sklypą nurodyta, kad apie apribojimus jiems yra žinoma, su žemės sklypo įsigijimo sąlygomis sutiko. Taigi atsakovai nebuvo pakankamai atidūs ir rūpestingi, prisidėmė riziką, jog jų disponavimo teisės ginčo sklypu bus apribotos, o žemės sklypas gali būti grąžintas UAB „Saulėx“. Pripažinus, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai taikė restituciją, kolegija nusprendė, jog taip pat laikytini nepagrįstais teiginiais, kad teismas pažeidė materialiosios teisės normas, reglamentuojančias reikalavimo teisės perėjimą kitam asmeniui įstatymų pagrindu ([CK 6.101 straipsnio](#) 4 dalis).
22. Antstolis teigė, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai neatsižvelgė į Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 6 d. nutartį



civilinėje byloje [Nr. 2YT-1737-587/2018](#), kuria buvo atmetas kaip nepagrįstas E. J. skundas dėl antstolio veiksmų; į Kauno apylinkės teismo 2018 m. gegužės 10 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. eL2-15752-775/2017](#), kuri buvo palikta nepakeista Kauno apygardos teismo 2018 m. liepos 26 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2S-1348-658/2018, kuriose konstatuota, kad ieškovas neįrodė Kauno apylinkės teismo 2017 m. gegužės 3 d. nutartimi pritaikyto turto arešto nepagrįstumo, įskaitant tai, kad teismo įsakymu priteistos sumos gali būti išieškotos realizavus kitą UAB „Saulex“ turtą. Kolegija šiuos teiginius atmetė nurodydama, kad Kauno apylinkės teismo 2018 m. vasario 6 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 2YT-1737-587/2018](#) išnagrinėjo pareiškėjo E. J. skundą dėl antstolio veiksmų, kuriuo buvo prašoma nukreipti išieškojimą į kitą turtą. Teismas nurodė, kad vykdymo proceso normos nenustato galimybės ne vykdymo proceso dalyviui prašyti nukreipti išieškojimą į konkretų skolininko turtą, todėl teismas negali antstolio įpareigoti atlikti tokį proceso veiksmą. Taip pat nurodė, kad, Kauno apylinkės teismo civilinėje byloje [Nr. e2-2375-451/2017](#) įsiteisėjus galimai pareiškėjui E. J. palankiam procesiniam sprendimui, antstolis, [CPK](#) 662 straipsnio 1, 2 dalyse nustatyta tvarka vertindamas išieškotojo prašymą nukreipti išieškojimą į konkretų skolininko turtą, turės pareigą įvertinti minėtu teismo sprendimu sukurtas teisinės pasekmės ir atsižvelgti į tai, kad įsiteisėjęs teismo sprendimas yra privalomas vykdyti. Kolegijos vertinimu, tai reiškia, kad teismas konstatavo, jog pareiškėjas nėra vykdomosios bylos dalyvis ir todėl jo prašymas negali būti tenkinamas, tačiau nurodė, kad įsiteisėjęs teismo sprendimui dėl taikos sutarties vykdymo antstolis turės įvertinti teismo sprendimu sukurtas teisinės pasekmės ir atsižvelgti į tai, kad įsiteisėjęs teismo sprendimas yra privalomas vykdyti. Kauno apylinkės teismo 2018 m. gegužės 10 d. nutartis ir Kauno apygardos teismo 2018 m. liepos 26 d. nutartis nėra galutiniai sprendimai, kuriais civilinės bylos buvo išnagrinėtos iš esmės. Tai nutartys, priimtose išnagrinėjus procesinius klausimus, susijusius su laikinosiomis apsaugos priemonėmis. Be to, nei ieškovas, nei atsakovai antstolis R. Stanislauskas, V. G., D. V. nebuvo dalyviai šiose civilinėse bylose. Teismas minėtose nutartyse antstoliui privalomų nurodymų nenustatė, taip pat nesuteikė teisių. Taigi antstolis, vykdydamas teismo įsakymą ir sudarydamas Aktus, neturėjo pagrindo šiomis nutartimis vadovautis ir tuo pagrindu nepaisyti Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalyje nustatyto draudimo. Nurodytos teismų nutartys nesukėlė prejudicinių pasekmių šioje byloje nagrinėjamam ginčui.

### III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

23. Kasaciniu skundu atsakovas antstolis R. Stanislauskas prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. birželio 4 d. nutartį ir Kauno apygardos teismo 2019 m. liepos 1 d. sprendimą bei priimti naują sprendimą – ieškovo ieškinį atmesti. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 23.1. Teismai pažeidė [CPK 633 straipsnio](#) 2 dalies nuostatas, nes nepagrįstai ieškovą laikė suinteresuotu asmeniu, turinčiu teisę pareikšti ieškinį [CPK 602 straipsnio](#) 1 dalies 7 punkte nustatytu pagrindu dėl antstolio ieškovo atžvilgiu padaryto Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalies pažeidimo. Ieškovas Aktų surašymo metu nebuvo UAB „Saulex“ išieškotojas pagal vykdomąjį dokumentą dėl piniginių sumų išieškojimo (neturėjo jokio su žemės sklypu susijusio vykdytino reikalavimo; nebuvo tos pačios reikalavimų eilės kreditorius), todėl antstolis, nukreipęs išieškojimą į 2017 m. gegužės 3 d. teismo įsakymo dėl piniginių sumų priteisimo įvykdymui užtikrinti areštuotą turtą, negalėjo pažeisti nurodytų Sprendimų vykdymo instrukcijos nuostatų. Ieškovas neskundė antstolio 2017 m. birželio 6 d. patvarkymo areštuoti žemės sklypą, o pagal kasacinio teismo išaiškinimus antstolio tvirtinamus aktus gali ginčyti asmuo, kuris nebuvo vykdymo proceso dalyvis ir neturėjo galimybės skusti antstolio veiksmų [CPK](#) nustatyta tvarka, ginčydamas savo pažeistas teises ir teisėtus interesus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gegužės 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-169-1075/2019](#)).
- 23.2. Pagrindas pagal [CPK 602 straipsnio](#) 1 dalį pripažinti turto pardavimo be varžytynių aktą negaliojančiu gali būti tik esminiai imperatyviųjų teisės normų pažeidimai, varžantys asmenų teises ir teisėtus interesus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gegužės 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-169-1075/2019](#)). Taigi bylą nagrinėję teismai turėjo nustatyti, ar Aktais buvo iš esmės pažeistos jų surašymo metu galiojusios imperatyvios teisės normos.
- 23.3. Teismai konstatavo, kad žemės sklypo realizavimas turėjo būti sustabdytas ir išieškojimas pagal 2017 m. gegužės 3 d. įsakymą nukreiptas į kitą UAB „Saulex“ turtą, tačiau nevertino, ar [CPK 626 straipsnio](#) 2 dalies 2 punktas, 3 dalis, Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalis yra apskritai taikytinos, atsižvelgiant į šios bylos faktines aplinkybes. Šios teisės normos skirtos sureguliuoti situacijai, kai konkretus turtas areštuotas keletą kartų piniginių reikalavimų, kurių tenkinimo eilė nustatyta [CPK](#) 754 straipsnyje, įvykdymui užtikrinti. Faktas, kad antstolio areštuotam turtui vėliau kitoje byloje teismas pritaikė laikinąją apsaugos priemonę – taip pat turto areštą, savaime nėra pagrindas stabdyti turto realizavimą vykdomojoje byloje. 2017 m. birželio 8 d. nutartimi buvo pritaikytas žemės sklypo areštas, siekiant užtikrinti įpareigojimo įvykdyti prievolę natūra (sudaryti pirkimo–pardavimo sutartį) įvykdymą. Nei [CPK](#) 626 straipsnyje, nei Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkte nenustatyta, kad konkretaus areštuoto turto realizavimas privalo būti sustabdytas bei nukreiptas į kitą skolininko turtą, jeigu kitoje byloje turtas yra areštuotas, siekiant užtikrinti reikalavimo įpareigoti prievolę įvykdyti natūra įvykdymą. Aktų surašymo dieną ieškovas UAB „Saulex“ atžvilgiu neturėjo vykdytino piniginio reikalavimo kurio įvykdymui užtikrinti būtų taikytas turto areštas ir kuris būtų priskirtas tai pačiai reikalavimų eilei, kaip ir išieškotojos reikalavimas. Pagrindas stabdyti turto realizavimą būtų tik tuo atveju, jei naujojo kreditoriaus reikalavimas būtų pirmesnės negu išieškotojo eilės (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-104-684/2017; 2017 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-232-219/2017](#)). [CPK](#) 626 straipsnio 3 dalies išimčių nenustatyta.
- 23.4. Teismai pažeidė [CPK 176 straipsnio](#) 1 dalį, 178, 185 straipsnius, 197 straipsnio 2 dalį, konstatuodami, kad UAB „Saulex“ turėjo pakankamai kito turto išieškojimą įvykdyti. Nors apeliacinės instancijos teismas pridėjo prie bylos antstolio pateiktą Antstolių informacinės sistemos išrašą, tačiau šio įrodymo neištyrė ir neįvertino, apsiribojo deklaratyviais teiginiais, kad jis nepatvirtina galimybės išieškojimą pagal teismo įsakymą nukreipti į kitą turtą. Be to, Kauno apygardos teismas 2018 m. liepos 26 d. nutartimi (iki Aktų surašymo) atmetė kaip nepagrįstą ieškovo argumentą, kad vykdomojoje byloje antstolis negalėjo nukreipti išieškojimą pagal teismo įsakymą į žemės sklypą, jis turėjo galimybę nukreipti išieškojimą į kitą UAB „Saulex“ turtą. Teismai šiuo atveju neįvertino situacijos Aktų surašymo metu, o ankstesni antstolio veiksmai šioje byloje nebuvo skundžiami. Apeliacinės instancijos teismas nenurodė, kokiais įrodymais remdamasis sprendė, kad Aktų surašymo metu UAB „Saulex“ valdė 42 nekilnojamojo turto objektus (o ne 20, 2018 m. liepos 25 d. NTR išrašas), kad į juos galėjo būti nukreiptas išieškojimas.

23.5. Teismai pažeidė [CPK 662 straipsnio](#) 2 dalį, padarė nepagrįstą išvadą, kad vien aplinkybė, jog antstolis gavo išieškotojos prašymą nukreipti išieškojimą į ginčo žemės sklypą, nėra privalomas pagrindas jį tenkinti. Nurodyta norma yra imperatyvi. Aktų surašymo dieną ieškovas UAB „Saulex“ neturėjo su šiuo turtu susijusio vykdytino reikalavimo: nuo 2018 m. birželio 29 d. iki 2018 m. lapkričio 20 d. galiojo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 29 d. nutartis sustabdyti 2017 m. lapkričio 6 d. sprendimo rezoliucinę dalį patikslinusios 2018 m. kovo 22 d. nutarties dalies vykdymą. Žemės sklypo areštas buvo pritaikytas anksčiau byloje dėl 2017 m. gegužės 3 d. teismo įsakymo išdavimo (2017 m. gegužės 3 d. nutartimi) nei byloje pagal ieškovo ieškinį dėl įpareigojimo įvykdyti prievolę natūra (2017 m. birželio 8 d. nutartimi); 2017 m. gegužės 3 d. teismo įsakymas įsiteisėjo anksčiau nei 2017 m. lapkričio 6 d. sprendimas ir jį patikslinusi 2018 m. kovo 22 d. nutartis; vykdomoji byla pagal 2017 m. gegužės 3 d. teismo įsakymą buvo pradėta anksčiau (2017 m. birželio 5 d.) nei vykdomoji byla, kurioje antstolė pradėjo vykdyti 2017 m. lapkričio 6 d. sprendimą ir jį patikslinusi 2018 m. kovo 22 d. nutartį (2018 m. lapkričio 26 d.), be to, po Aktų surašymo. Taigi antstolis tinkamai apgynė išieškotojos interesus, nepažeisdamas jokių kitų vykdymo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų. Ieškovas, nebūdamas pirmesnės nei išieškotoja eilės kreditorius, pagal Aktų surašymo metu galiojusias vykdymo proceso teisės normas neturėjo jokio prioriteto išieškotojos atžvilgiu nukreipti išieškojimą į areštuotą žemės sklypą.

23.6. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CK](#) 6.145, 6.146 straipsnių nuostatas, reglamentuojančias restituciją ir jos taikymo išimtis, neatsižvelgė į kasacinio teismo išaiškinimus 2009 m. spalio 19 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-434/2009](#), 2012 m. gegužės 25 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-157/2012](#).

23.7. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CK](#) 6.101 straipsnio 4 dalies, 6.123 straipsnio 1 dalies nuostatas. Nei [CK](#), nei kiti teisės aktai nenustato, kad teismo sprendimu kitam asmeniui galėtų būti perkeliama kreditoriaus teisės įvykdytoje (pasibaigusioje) išieškojimo prievolėje. Įpareigojus UAB „Saulex“, o ne atsakovę S. G. grąžinti atsakovams V. G. ir D. V. už žemės sklypą sumokėtas sumas, buvo atliktas kreditoriaus teisių pasibaigusioje išieškojimo prievolėje perkėlimas kitiems asmenims teismo sprendimu. UAB „Saulex“ iš pirkėjų sumokėtos už žemės sklypą kainos (60 000 Eur) yra gavusi tik 4737,80 Eur. [CPK](#) nenustatyta galimybė atnaujinti vykdomąją bylą. Šiuo atveju grąžinti šalių į žemės sklypo pardavimo buvusią padėtį neįmanoma. 2017 m. gegužės 3 d. teismo įsakymas negali būti laikomas visiškai įvykdytu ([CPK 611 straipsnio](#) 1 dalis, 632 straipsnio 1 dalies 1 punktas). Restitucija buvo pritaikyta ir antstolio atžvilgiu, nors jis nėra Aktų šalis, iš pirkėjų gauta suma buvo išmokėta išieškotojai. Išieškotoja gavo visą skolą, kuri buvo išieškoma, o antstolio atliekant teisėtus veiksmus patirtos – būtinos ir papildomos – vykdymo išlaidos nepagrįstai liko neatlygintos.

24. Atsakovai D. V., V. G. ir atsakovė UAB „Saulex“ pateikė teismui pareiškimus dėl prisidėjimo prie kasacinio skundo.

25. Ieškovas atsiliepimu į atsakovo kasacinį skundą prašo jį atmesti kaip nepagrįstą, skundžiamą nutartį palikti nepakeistą, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

25.1. Aktų surašymas ieškovui sukėlė itin neigiamas teises pasekmes, dėl kurių ieškovas turėjo pagrįstą materialinį suinteresuotumą siekti šių Aktų pripažinimo negaliojančiais ir restitucijos taikymo tam, kad būtų atkurta objektyvi galimybė įvykdyti taikos sutartį, sprendimą civilinėje byloje Nr. e2-2375-441/2017 ir nutartį civilinėje byloje [Nr. e2A-402-657/2018](#).

25.2. Teismai pagrįstai konstatavo esminį ieškovo teisių pažeidimą ir taikė [CPK 602 straipsnio](#) 1 dalies 7 punktą. Antstolis privalėjo įvertinti, ar teismo įsakymo vykdymas nepažeis ieškovo teisių, susijusių su šios nutarties 25.1 punkte nurodytų teismų procesinių sprendimų įvykdymu. Be to, nei [CPK](#), nei kiti Lietuvos Respublikos teisės aktai nesieja galimybės įgyvendinti [CPK 602 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtintas teises su būtinumu iš anksto skųsti kokius nors iki tol atliktus antstolio veiksmus.

25.3. Argumentai dėl [CPK 626 straipsnio](#) 3 dalies ir Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalies netinkamo aiškinimo ir taikymo yra nepagrįsti. [CPK 626 straipsnio](#) 3 dalis laikytina blanketine teisės norma, darančia nuorodą į Sprendimų vykdymo instrukciją. Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalis įpareigoja [CPK 626 straipsnio](#) 3 dalyje nurodytu atveju ne stabdyti išieškojimą į konkretų turtą, o išieškojimą nukreipti į kitą skolininko turtą. Byloje įrodyta, kad Aktų sudarymo metu buvo visos Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalyje nustatyto draudimo taikymo sąlygos, taigi teismams nebuvo pagrindo nesivadovauti šia norma.

25.4. Nors vykdomojoje byloje buvo geresnis būdas užtikrinti vykdymo proceso dalyvių interesus, nukreipiant išieškojimą pagal teismo įsakymą ne į žemės sklypą, o kitą bendrovės turtą, kurio ji turėjo pakankamai, antstolis be jokio teisinio pagrindo šiam būdui įgyvendinti nesiėmė jokių veiksmų ir taip pažeidė ieškovo teises ir teisėtus interesus. Pagal kasacinio teismo išaiškinimus antstolis, kaip viešosios teisės subjektas, vykdyto proceso veikdamas išieškotojo interesais, turi veikti taip, kad nepažeistų įstatymo reikalavimų ir esminių suinteresuotų asmenų teisių ir teisėtų interesų. Dėl to paaškęjus aplinkybei, kad skolininko turtui yra taikytos laikinosios apsaugos priemonės – turto areštas kitų suinteresuotų asmenų interesams užtikrinti, antstolis, sprenddamas dėl neparduoto varžytynėse turto perdavimo išieškotojui, turi pareigą įvertinti, ar dėl tokių jo veiksmų nebus pažeisti kitų suinteresuotų asmenų interesai suteikiant pirmenybę vienam iš kreditorių, ar bus užtikrinti lygiateisiškumo ir išieškojimo proporcingumo principai, ar tai nėra pagrindas sustabdyti atskirus vykdymo veiksmus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-89-313/2020](#)). Paaškęjus faktui, kad skolininko turtui yra nustatyti apribojimai, antstolis įgyja pareigą nustatyti, ar šie apribojimai nėra kliūtis atlikti tolesnius vykdymo veiksmus, susijusius su išieškojimu iš skolininkui priklausančio turto, ar nėra teisinio pagrindo sustabdyti vykdomąją bylą ar atskirus vykdymo veiksmus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. gruodžio 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-678/2013](#)). Įrašas viešame registre dėl nuosavybės teisės perdavimo draudimo lemia ne tik turto savininko, bet ir antstolio veiksmus, todėl jis turi įvertinti galimą tolesnių vykdymo veiksmų atlikimo riziką, atsižvelgti ne tik į vykdymo proceso, bet ir proporcingumo principus ir spręsti dėl pagrindo sustabdyti atskirus vykdymo veiksmus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-89-313/2020](#)).

25.5. Nors antstolis vykdomojoje byloje buvo gavęs išieškotojos prašymą nukreipti išieškojimą į žemės sklypą, tai nereiškia, kad antstolis, vadovaudamasis [CPK 662 straipsnio](#) 2 dalimi, išieškojimą į žemės sklypą galėjo ir privalėjo nukreipti, pažeisdamas kitas antstolio veiklą ir vykdymo procesą reglamentuojančias teisės normas, principus bei pagrįstus ir teisėtus ieškovo interesus ir teises. Tais atvejais, kai atliekant vykdymo veiksmus paašėja geresnis būdas užtikrinti vykdymo proceso dalyvių interesus, tiek jie, tiek jų teisių ir teisėtų interesų apsaugą užtikrinantis antstolis turi veikti vadovaudamiesi vykdymo teisės normų sisteminiu aiškinimu ir teisės principais, taip, kad vykdymo proceso dalyvių interesai būtų užtikrinti esamoje situacijoje maksimaliai geriausiu būdu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo

2020 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-85-403/2020](#)). Antstolis, vykdydamas vykdomuosius dokumentus, turi imtis visų teisėtų priemonių, kad tinkamai apgintų iešikotojo interesus, nepažeisdamas kitų vykdymo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų. Antstolis privalėjo atsisakyti vykdyti iešikotojos nurodymus, pateiktus nesąžiningai naudojantis ir piktnaudžiaujant suteiktomis procesinėmis teisėmis, kuriais iš antstolio buvo reikalaujama atlikti antstolio veiklą ir vykdymo procesą reglamentuojančių teisės normų pažeidimus.

25.6. Aplinkybė, kad žemės sklypo pardavimo atsakovams metu bendrovė valdė 42 nekilnojamojo turto objektus, kurių bendra vertė siekė 1 401 807,66 Eur, pagrindžia kartu su ieškiniu pateikti įrodymai. Kasaciniame skunde nepagrįstai daroma nuoroda ir į Kauno apygardos teismo 2018 m. liepos 26 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. e2S-1348-658/2018](#), antstolis, vykdydamas teismo įsakymą ir sudarydamas Aktus, neturėjo pagrindo ja vadovautis ir nepaisyti Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalies draudimo, kitų vykdymo procesą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų. Be to, Kauno apygardos teismas neatkreipė dėmesio į tai, kad teisės normos nedraudžia iešikojimo nukreipti į turtą, dėl kurio sudaryta preliminarioji pirkimo–pardavimo sutartis; bendrovės nekilnojamojo turto, dėl kurio preliminariosios pirkimo–pardavimo sutartys nebuvo sudarytos, būtų užtekę reikalavimui pagal teismo įsakymą vykdomojoje byloje patenkinti. Kauno apygardos teismo 2018 m. liepos 26 d. nutartis nelaikytina oficialiu įrodymu.

25.7. Teismai, taikydami restituciją šioje byloje, tinkamai vadovavosi kasacinio teismo išaiškinimais. Antstolio nurodyta kasacinio teismo praktika dėl restitucijos negalimumo neaktuali, nes suformuota dėl iki 2011 m. spalio 1 d. galiojusios redakcijos [CPK](#) normų, kai jose ne tik nebuvo nurodyta restitucijos taikymo galimybė [CPK 602 straipsnio](#) 2 dalyje reglamentuotais atvejais, bet apskritai nenurodyta galimybė ginčyti turto pardavimo iš varžytynių, perdavimo iešikotojui, turto pardavimo be varžytynių aktus [CPK 602 straipsnio](#) 1 dalies 7 punkte įtvirtintu pagrindu.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

#### IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

*Dėl teisės normų, reglamentuojančių antstolio veiksmus vykdymo procese, aiškinimo ir taikymo*

26. Vykdomo procesą, jo eigą, galimus atlikti vykdymo proceso dalyvių veiksmus reglamentuoja [CPK](#), Sprendimų vykdymo instrukcija ir kiti norminiai teisės aktai ([CPK](#) 1 straipsnio 1 dalis, 583 straipsnio 1 dalis). Vykdomo procesas yra grindžiamas bendraisiais teisiniais teisėtumo, interesų derinimo ir proporcingumo principais. Antstolis – tai valstybės įgaliotas asmuo, kuriam valstybė suteikia, be kitų, vykdomųjų dokumentų vykdymo funkciją (Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo 2 straipsnio 1 dalis, 21 straipsnio 1 dalis). [CPK 634 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtinta antstolio pareiga savo iniciatyva imtis visų teisėtų priemonių, kad sprendimas būtų kuo greičiau ir realiai įvykdytas, ir aktyviai padėti šalims ginti jų teises bei įstatymų saugomus interesus. Antstoliai, atlikdami savo funkcijas, privalo vadovautis antstolių veiklos teisėtumo, kooperacijos ir demokratiškumo, taip pat civilinio proceso principais; vykdydami vykdomuosius dokumentus, teisėtomis priemonėmis užtikrinti iešikotojo interesų gynybą, nepažeisdami kitų vykdymo proceso dalyvių teisių bei teisėtų interesų; vadovautis įstatymais ir kitais teisės aktais (žr. Antstolių įstatymo 3 straipsnio 1, 2 dalis); neviršyti suteiktų įgaliojimų ([CPK 585 straipsnio](#) 4 dalis). Jeigu ieškojimas nukreipiamas į nekilnojamąjį ar kitą nustatyta tvarka registruojamą turtą, antstolis turi nustatyti, be kita ko, ar šis turtas neareštuotas ir kokie yra jam nustatyti apribojimai (žr. [CPK 690 straipsnio](#) 1 dalį).
27. Europos Žmogaus Teisių Teismas pripažįsta, kad teismo sprendimo vykdymas yra sudėtinė bylos nagrinėjimo (angl. *trial*) dalis, atsižvelgiant į Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) tikslus. Europos Žmogaus Teisių Teismas taip pat akcentuoja, kad, vykdamas teismo sprendimus, privalu griežtai laikytis privertinės teismo sprendimų vykdymo tvarkos, kad nebūtų pažeidžiamos iešikotojo, skolininko ir trečiųjų asmenų teisės ir teisėti interesai, t. y. turi būti užtikrintas antstolio veiksmų teisėtumas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. kovo 18 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-7-90/2009).
28. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad, atsižvelgiant į antstolio specifinę padėtį ir jo vykdomas funkcijas, antstolis, kaip viešosios teisės subjektas, privalo veikti tik pagal jam suteiktus įgaliojimus (kompetenciją) (lot. *intra vires*), o bet koks *ultra vires* (viršijant įgaliojimus) veikimas vertintinas kaip antstolio veiklos teisėtumo principo pažeidimas. Tai reiškia, kad įstatymai nesuteikia antstoliui didelės diskrecijos savo nuožiūra spręsti vykdymo procese kylančius atitinkamus klausimus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 3 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-201-611/2019](#) 30 punktą). Antstoliui, be kita ko, taikytinas profesinio rūpestingumo standartas, kuris suponuoja, kad rūpestingas antstolis turi būti aktyvus vykdymo procese, reaguoti į vykdymo kliuvinius ir dėti visas reikiamas protingas pastangas tam, kad jie būtų pašalinti (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. rugsėjo 22 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-479-248/2015](#)).
29. Antstolio veiklos principai svarbūs aiškinant ir taikant vykdymo procesą reglamentuojančias teisės normas, be to, jie yra antstolio veiksmų teisėtumo matas ir tais atvejais, kai įstatyme tiesiogiai neįtvirtinta taisyklė, kaip susiklosčiusioje situacijoje antstolis privalo veikti. Kai atliekant vykdymo veiksmus paaiškėja geresnis būdas užtikrinti vykdymo proceso dalyvių interesus, tiek jie, tiek jų teisių ir teisėtų interesų apsaugą užtikrinantis antstolis turi veikti vadovaudamiesi vykdymo teisės normų sisteminiu aiškinimu ir teisės principais, taip, kad vykdymo proceso dalyvių interesai būtų užtikrinti esamoje situacijoje maksimaliai geriausiu būdu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-85-403/2020](#), 20, 21 punktai).
30. Asmenys, kuriems vykdymo veiksmai sukelia arba gali sukelti teises pasekmes, laikomi suinteresuotais asmenimis vykdymo procese ([CPK 633 straipsnio](#) 2 dalis). Pagal [CPK 602 straipsnio](#) 1 dalies 7 punkto nuostatas turto pardavimo iš varžytynių, perdavimo iešikotojui, turto pardavimo be varžytynių aktus suinteresuotų asmenų reikalavimu teismas gali pripažinti negaliojančiais, jeigu turto pardavimas iš varžytynių, perdavimas iešikotojui, turto pardavimas be varžytynių pažeidė esmines suinteresuotų asmenų teises. Turto pardavimas iš varžytynių, perdavimas iešikotojui, turto pardavimas be varžytynių negali būti pripažįstami negaliojančiais tik dėl formalių trūkumų, kurie negalėjo turėti įtakos šių veiksmų teisėtumui.
31. Nuo 2011 m. spalio 1 d. [CPK 602 straipsnio](#) 1 dalies 7 punkte įtvirtindamas naują antstolio turto pardavimo iš varžytynių akto negaliojimo pagrindą, įstatymų leidėjas suteikė galimybę suinteresuotiems asmenims ginčyti antstolio patvirtintus aktus ir dėl kitų esminių pažeidimų,



32. Nagrinėjamos bylos atveju ieškovas įrodinėjo, kad antstolio ir atsakovų V. G. bei D. V. sudaryti turto pardavimo skolininko pasiūlytam pirkėjui aktai pažeidžia esmines ieškovo teises, kylančias iš 2015 m. liepos 3 d. taikos sutarties, Kauno apylinkės teismo 2017 m. lapkričio 6 d. sprendimo civilinėje byloje [Nr. e2-2375-451/2017](#) ir Kauno apygardos teismo 2018 m. kovo 22 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e2A-402-657/2018](#). Ieškovo įsitikinimu, antstolis, žinodamas apie priimtus teismų sprendimus ir ieškovo naudai žemės sklypui taikytus apbrojimus, ginčo Aktais parduodamas šį žemės sklypą UAB „Saulex“ pasiūlytiems pirkėjams (atsakovams), šurkščiai pažeidė antstolių veiklą ir vykdymo procesą reglamentuojančias teisės normas, teisėtumo ir sąžiningumo reikalavimus. Antstolis privalėjo imtis kitų galimų veiksmų, siekdamas įvykdyti teismo įsakymą.
33. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai nusprendė, kad yra pagrindas Aktus pripažinti negaliojančiais, nes jais pažeidžiamos ieškovo teisės. Remdamasis bylos duomenimis, [CPK 626 straipsnio 3 dalimi](#), pirmosios instancijos teismas, be kita ko, konstatavo, kad antstolis, žinodamas, jog žemės sklypas yra areštuotas ir kitoje byloje ieškovo reikalavimams užtikrinti, neįvykdė Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalies nuostatų reikalavimų – netikrino, ar UAB „Saulex“ turi kito turto (taip pat ir nekilnojamojo) ar lėšų, kurių būtų pakakę išieškotojos reikalavimams pagal teismo įsakymą patenkinti. Teismas nustatė, kad UAB „Saulex“ turėjo kito turto, į kurį buvo galima nukreipti išieškojimą. Apeliacinės instancijos teismas pritarė išvadai dėl antstolių veiklą, vykdymo proceso eigą reglamentuojančių teisės normų, kartu – ieškovo teisių ir teisėtų interesų pažeidimo. Teismas, be kitų bylos duomenų, įvertino ir antstolio pateiktus Antstolių informacinės sistemos duomenis, konstatavo, kad jie nepatvirtina aplinkybės, jog antstolis negalėjo išieškojimo pagal teismo įsakymą nukreipti į kitą UAB „Saulex“ turtą. Teismas pripažino, kad nors dėl dalies kito UAB „Saulex“ nekilnojamojo turto objektų buvo sudarytos preliminarinės sutartys, tačiau įmonė turėjo ir kito turto, į kurį buvo galima nukreipti išieškojimą nepažeidžiant ieškovo teisių. Teismas vertino, kad antstolis savo iniciatyva turėjo imtis kitų veiksmų, siekdamas įvykdyti teismo įsakymą, nes S. G. prašymu išieškojimo nukreipimas į žemės sklypą nebuvo galimas dėl šios nutarties 32 punkte nurodytų teismų procesinių sprendimų, jų pagrindu ieškovo įgytų teisių, taip pat žemės sklypui taikytų apbrojimų.
34. Antstolis kasaciniame skunde argumentuoja, kad teismai, pažeisdami [CPK 633 straipsnio 2 dalies](#) nuostatas, nepagrįstai ieškovą laikė suinteresuotu asmeniu, turinčiu teisę pareikšti ieškinį [CPK 602 straipsnio 1 dalies 7 punkte](#) įtvirtintu pagrindu. Be to, antstolis nesutinka su teismų konstatuotu Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalies pažeidimu, argumentuoja, kad netinkamai ir nepagrįstai aiškinta bei taikyta tiek ši norma, tiek [CPK 626 straipsnio 2 dalies 2 punkto, 3 dalies](#) nuostatos.
35. Teisėjų kolegija nurodo, kad teismų nustatytos faktinės šios bylos aplinkybės, kurių antstolis neginčija, suponuoja, jog teismai pagrįstai laikė ieškovą suinteresuotu asmeniu [CPK 633 straipsnio 2 dalies](#), taip pat [CPK 602 straipsnio 1 dalies 7 punkto](#) prasme. Ieškovas yra 2015 m. liepos 3 d. sudarytos taikos sutarties šalis. Pagal šią sutartį UAB „Saulex“ buvo įsipareigojusi jam parduoti žemės sklypą. Ieškovo reikalavimo įvykdymas buvo užtikrintas Kauno apygardos teismo 2017 m. kovo 29 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e2S-538-343/2017](#) pritaikyta laikinąja apsaugos priemone – įrašu viešame registre dėl draudimo UAB „Saulex“ perleisti nuosavybės teises į pradinio žemės sklypo 12223/12523 dalį. Kauno apylinkės teismas 2017 m. balandžio 28 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e2-2375-451/2017](#) leido UAB „Saulex“ perleisti ieškovui ar jo nurodytiems tretiesiems asmenims nuosavybės teisę į žemės sklypą; teismo 2017 m. birželio 8 d. nutartimi šioje byloje pritaikyta laikinoji apsaugos priemonė – žemės sklypo areštas, leidžiant UAB „Saulex“ perleisti ieškovui ir(ar) ieškovo nurodytiems tretiesiems asmenims nuosavybės teisę į žemės sklypą. Išnagrinėjęs šią ieškovo ieškinio dėl taikos sutarties vykdymo pagrindu iškeltą civilinę bylą ([Nr. e2-2375-451/2017](#)), teismas 2017 m. lapkričio 6 d. sprendimu įpareigojo UAB „Saulex“ sudaryti su ieškovu žemės sklypo pirkimo–pardavimo sutartį (pagal taikos sutarties priedą Nr. 2 – pirkimo–pardavimo sutarties projektą), pagal kurią ieškovui būtų perleista nuosavybės teisė į žemės sklypą. Šis sprendimas Kauno apygardos teismo 2018 m. kovo 22 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e2A-402-657/2018](#) iš esmės paliktas nepakeistas. Teismo 2018 m. kovo 22 d. nutarties teisėtumas patvirtintas patikrinus ją ir kasacine tvarka – Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2018 m. lapkričio 20 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e3K-3-440-219/2018](#) paliko ją nepakeistą, konstatavęs, be kita ko, tai, kad teismas teisškai pagrįstai nusprendė įpareigoti atsakovę sudaryti su ieškovu žemės sklypo pirkimo–pardavimo sutartį. Taigi ieškovas buvo suinteresuotas, kad UAB „Saulex“ įvykdytų taikos sutartį, realiai ketino įsigyti ginčo žemės sklypą ir savo teises, šiai atsakovei nevykdant iš taikos sutarties kylančių įsipareigojimų, gynė teisme. Pirmiau nurodytų aplinkybių visuma, teisėjų kolegijos vertinimu, patvirtina ieškovo teises į žemės sklypą ir suinteresuotumą, kad UAB „Saulex“ išsaugotų nuosavybės teisę į šį turtą bei galėtų vykdyti įsipareigojimus ieškovui. Antstolio veiksmai – išieškojimo nukreipimas būtent į žemės sklypą – galėjo sukelti ir, kaip konstatavo ši byla nagrinėję teismai, sukėlė teises pasekmes ieškovui.
36. Teisėjų kolegija pažymi, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, kasacine tvarka išnagrinėjęs civilinę bylą [Nr. 3K-3-315-684/2019](#) dėl antstolės veiksmų įpareigojant skolininkę UAB „Saulex“ iki nustatyto termino įvykdyti teismo sprendimą dėl žemės sklypo pirkimo–pardavimo sandorio sudarymo pagal 2015 m. liepos 3 d. taikos sutartį, 2019 m. balandžio 30 d. nutartyje, be kita ko, konstatavo, kad antstolė neturėjo teisinio pagrindo nustatyti pareiškėjai UAB „Saulex“ terminą, nes įvykdyti teismo sprendimo objektyviai neįmanoma dėl to, kad skolininkas yra netekęs nuosavybės į žemės sklypą (2018 m. rugpjūčio 2 d. turto pardavimo skolininko pasiūlytam pirkėjui aktais pareiškėjai priklausantis ginčo žemės sklypas buvo parduotas). Kasacinis teismas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad nagrinėtoje byloje teismai, be kita ko, įvertino ginčo žemės sklypo teisinio statuso pasikeitimo aplinkybes ir dėl to vykstantį teismo procesą ir nustatė, jog būtent pačios pareiškėjos veiksmai lėmė tai, kad ji neįvykdė teismo sprendimu nustatytos prievolės, t. y. teismų konstatuotas nesąžiningas pareiškėjos elgesys vengiant vykdyti teismo sprendimą, kasacinio skundo argumentais ši išvada nepaneigta.
37. Šios nutarties 35, 36 punktuose nurodytos aplinkybės suponuoja, kad ieškovas, priešingai nei teigia antstolis, turėjo teisę pareikšti ieškinį [CPK 602 straipsnio 1 dalies 7 punkte](#) įtvirtintu pagrindu ir įrodinėti, kad turto pardavimas be varžytynių pagal Aktus pažeidė esmines jo, kaip suinteresuoto asmens, teises. Teismai pagrįstai nesprenė priešingai, nes tam nebuvo teisinio pagrindo.
38. Antstolis, minėta, kvestionuoja ir teismų padarytas išvadas, kad nagrinėjamu atveju jam atliekant vykdymo veiksmus buvo pažeistos Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalies nuostatos, taip pat argumentuoja, kad nepagrįstai taikytos ne tik šios nuostatos, bet ir [CPK 626 straipsnio 2 dalies 2 punktas, 3 dalis](#) (žr. šios nutarties 34 punktą).
39. [CPK 626 straipsnis](#) reglamentuoja privalomąjį vykdomosios bylos ir vykdymo veiksmų sustabdymą. Šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad

antstolis privalo sustabdyti turto realizavimo veiksmus ir lėšų išmokėjimą, be kitų atvejų, kai turtas areštuotas siekiant užtikrinti pirmesnės negu išieškotojo eilės kreditoriaus reikalavimus (2 punktas). Pagal šio straipsnio 3 dalį, kai turtas areštuotas ar nuosavybės teisės į turtą laikinai apribotos tos pačios ar paskesnės eilės kreditorių reikalavimams užtikrinti, išieškojimas iš šio turto nestabdomas. Šiuo atveju išieškojimas iš areštuoto turto ar lėšų vykdomas Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatyta tvarka. Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 1 dalyje (redakcija, galiojusi Aktų surašymo metu) įtvirtinta bendra taisyklė, kad kito arešto užlėgimas nestabdo turto realizavimo.

40. Kasacinio teismo praktikoje sistemškai aiškinant [CPK 626 straipsnio](#) nuostatas, tarp jų šio straipsnio 2 dalies 2 punktą, 3 dalį, nurodyta, kad tais atvejais, kai skolininko turtas areštuojamas kelis kartus ir skirtingų kreditorių reikalavimams patenkinti, pirmenybė suteikiama pirmesnės negu išieškotojo eilės kreditoriaus reikalavimams, t. y. sustabdomi turto realizavimo veiksmai pagal ankstesnio kreditoriaus reikalavimą, kai reikalavimą pareiškia pirmesnės eilės kreditorius (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 1 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-104-684/2017 16 punktą; taip pat žr. 2013 m. gruodžio 18 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-678/2013](#); 2017 m. birželio 9 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-232-219/2017](#) 31 punktą).
41. Tačiau teisėjų kolegija pažymi, kad iš teismų sprendimo turinio matyti, jog šiuo atveju yra aktualios ne [CPK 626 straipsnio](#) nuostatos, įtvirtinančios pagrindus stabdyti vykdomąją bylą ar atskirus vykdymo veiksmus, o vykdymo proceso nuostatos, kuriose įtvirtinta speciali išieškojimo tvarka ir į kurias nukreipia [CPK 626 straipsnio](#) 3 dalis tam atvejui, kai turtas areštuotas ar nuosavybės teisės į turtą laikinai apribotos tos pačios ar paskesnės eilės kreditorių reikalavimams užtikrinti.
42. Pagal Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalį (redakcija, galiojusi Aktų surašymo metu), jeigu skolininko turtas yra aprašytas vykdant teismo nutartį dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, išieškojimą pagal vykdomuosius dokumentus dėl piniginių sumų išieškojimo tos pačios reikalavimų eilės išieškotojams nukreipti į turtą, kuris yra aprašytas taikant laikinąsias apsaugos priemones, galima tik tais atvejais, jeigu skolininkas kito turto neturi ar kito turto nepakanka išieškojimui įvykdyti arba išieškojimą nukreipiant į kitą skolininko turtą būtų pažeista [CPK 664 ir 665](#) straipsniuose nustatyta išieškojimo iš skolininko turto eilė. Šios normos dispozicija suponuoja, kad ji yra imperatyvi ir jos taikymui, priešingai nei teigia antstolis kasaciniame skunde, neturi teisinės reikšmės, ar žemės sklypo areštas pritaikytas siekiant užtikrinti piniginių reikalavimų įvykdymą, ar, pvz., įpareigojimą įvykdyti prievolę natūra.
43. Nagrinėjamos bylos atveju antstolis vykdė Kauno apylinkės teismo 2017 m. gegužės 3 d. įsakymu priteistos piniginės sumos išieškojimą, užtikrintą pritaikytomis laikinosiomis apsaugos priemonėmis – žemės sklypo areštu. Šio sklypo areštas taip pat taikytas Kauno apylinkės teismo 2017 m. birželio 8 d. nutartini civilinėje byloje [Nr. e2-2375-451/2017](#) pagal ieškovo ieškinį UAB „Saulėx“ dėl įpareigojimo atlikti prievolę natūra. Ši prievolė kilusi iš 2015 m. liepos 3 d. sudarytos sutarties ir jos vykdymui užtikrinti, kaip minėta (žr. šios nutarties 35 punktą), dar Kauno apygardos teismo 2017 m. kovo 29 d. nutartini civilinėje byloje [Nr. e2S-538-343/2017](#) buvo taikyta laikinoji apsaugos priemonė – įrašas viešame registre dėl draudimo UAB „Saulėx“ perleisti nuosavybės teises į pradinio žemės sklypo 12223/12523 dalį o vėliau Kauno apylinkės teismo 2017 m. balandžio 28 d. nutartini civilinėje byloje [Nr. e2-2375-451/2017](#) leista UAB „Saulėx“ perleisti nuosavybės teisę į žemės sklypą būtent ieškovui.
44. Taigi, siekdamas vykdyti išieškojimą iš žemės sklypo, antstolis privalėjo vadovautis įstatyme nustatyta specialia tvarka, antstolio veikloje taikytinai teisėtumo, interesų derinimo, lygiateisiškumo ir proporcingumo principais, atsižvelgti į pirmiau nurodytas aplinkybes dėl sudarytos taikos sutarties, taikytų laikinųjų apsaugos priemonių, taip pat į tai, kad iki Aktų surašymo jau buvo priimtas Kauno apylinkės teismo 2017 m. lapkričio 6 d. sprendimas, kuriuo UAB „Saulėx“ įpareigota sudaryti su ieškovu žemės sklypo pirkimo–pardavimo sutartį, ir Kauno apygardos teismo 2018 m. kovo 22 d. nutartis, kuria šis sprendimas iš esmės paliktas nepakeistas. Antstolis turėjo pareigą įvertinti, ar šios aplinkybės nesudarė kliūties tolesniems vykdymo veiksams, t. y. išieškojimui būtent iš ginčo žemės sklypo, įvertinti galimą tokių vykdymo veiksmų atlikimo riziką, būti aktyvus vykdymo procese ir esant galimybei parinkti tokį būdą, kuris leistų užtikrinti ne tik išieškotojos, bet ir ieškovo, kaip suinteresuoto asmens, teises ir teisėtus interesus.
45. Nagrinėjamu atveju teismų konstatuotas Sprendimų vykdymo instrukcijos 12 punkto 3 dalies nuostatų pažeidimas. Nors antstolis kasaciniame skunde argumentuoja, kad apeliacinės instancijos teismas neištyrė ir neįvertino prie bylos naujai pridėto įrodymo, tačiau iš skundžiamos nutarties turinio matyti, kad teismas, be kitų bylos duomenų, vertino ir antstolio pateiktus Antstolių informacinės sistemos duomenis ir nustatė, kad jie nepatvirtina aplinkybės, jog antstolis negalėjo išieškojimo pagal teismo įsakymą nukreipti į kitą UAB „Saulėx“ turtą. Teismai taip pat įvertino atsakovo akcentuojamą Kauno apygardos teismo 2018 m. liepos 26 d. nutartį, pažymėjo, jog tai nėra galutinis procesinis sprendimas, kuriuo ginčas išspręstas iš esmės, juo antstoliui nenustatyti privalomi nurodymai, taip pat nesuteiktos teisės, be to, nei ieškovas, nei atsakovai nebuvo dalyviai šioje civilinėje byloje. Abu teismai nustatė teisiškai reikšmingą faktinę aplinkybę, kad UAB „Saulėx“ turėjo kito turto, į kurį antstolis galėjo nukreipti išieškojimą nepažeisdamas ieškovo teisių. Kasacinis teismas fakto klausimų nesprendžia, vadovaujasi pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytais aplinkybėmis ([CPK 353 straipsnio](#) 1 dalis). Teisėjų kolegijos vertinimu, kasacinio skundo argumentais nepagrindžiamas įrodymų tyrimo ir (ar) vertinimo taisyklių pažeidimas. Teismai pagrįstai nusprendė, kad antstolis pažeidė Sprendimų vykdymo instrukcijoje (į kurią nukreipia [CPK 626](#) straipsnio 3 dalis) nustatytus reikalavimus laikytis specialios tvarkos – išieškoti iš Kauno apylinkės teismo 2017 m. birželio 8 d. nutartimi areštuoto žemės sklypo tik UAB „Saulėx“ neturint kito turto ar turint jo nepakankamai.
46. Kasaciniame skunde antstolis taip pat argumentuoja, kad teismai pažeidė [CPK 662 straipsnio](#) 2 dalies nuostatas, pagal kurias išieškotojui nurodžius, iš kokio turto išieškoti, šis nurodymas antstoliui yra privalomas. Teisėjų kolegija nurodo, kad nors išieškotoja – vienintelė UAB „Saulėx“ akcininkė S. G. pateikė prašymą antstoliui nukreipti išieškojimą būtent į ginčo žemės sklypą, tačiau, kaip teisingai nusprendė teismai, tai nereiškia, jog tokio prašymo vykdymas pateisinamas net ir tuo atveju, kai pažeidžiamos kitos vykdymo procesą reglamentuojančios teisės normos, antstolio veiklos principai, suinteresuoto asmens teisės ir (ar) teisėti interesai. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad antstolis savo iniciatyva turėjo imtis kitų veiksmų, siekdamas įvykdyti teismo įsakymą, nes S. G. prašymu išieškojimo nukreipimas į žemės sklypą nebuvo galimas dėl teismų procesinių sprendimų, jų pagrindu ieškovo įgytų teisių, taip pat žemės sklypui taikytų apribojimų. Pažymėtina, kad antstolis, vykdydamas S. G. nurodymą, ginčo Aktus surašė būtent Kauno apygardos teismo 2018 m. kovo 22 d. nutarties vykdymo sustabdymo laikotarpiu (kasacinis skundas civilinėje byloje [Nr. e3K-3-440-219/2018](#) dėl UAB „Saulėx“ įpareigojimo atlikti prievolę natūra buvo priimtas nagrinėti iki ginčo Aktų surašymo, jį teikė UAB „Saulėx“, šios įmonės prašymu iki kasacinės bylos išnagrinėjimo buvo sustabdytas 2018 m. kovo 22 d. nutarties vykdymas), nors vykdomąją bylą vykdė nuo 2017 m. birželio 6 d. ir byloje nėra



duomenų, kad tolesni vykdymo veiksmai negalėjo būti atlikti sulaukus galutinio sprendimo nurodytoje byloje.

47. Apibendrinama teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai tinkamai aiškino ir taikė teisės normas, reglamentuojančias išieškojimą iš kelis kartus areštuoto turto, pagrindus panaikinti turto pardavimo be varžytynių aktus, esant nustatytai esminių suinteresuoto asmens teisių pažeidimo aplinkybei.

#### *Dėl restitucijos taikymą reglamentuojančių teisės normų aiškinimo ir taikymo*

48. [CPK 602 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta, kad turto pardavimo iš varžytynių, perdavimo išieškotojui, turto pardavimo be varžytynių aktus pripažinus negaliojančiais, gali būti taikoma restitucija Civilinio kodekso nustatyta tvarka.
49. Pagal Civiliniame kodekse įtvirtintą teisinį reguliavimą restitucija taikoma tada, kai asmuo privalo grąžinti kitam asmeniui turta, kurį jis gavo neteisėtai arba per klaidą, arba dėl to, kad sandoris, pagal kurį jis gavo turta, pripažintas negaliojančiu *ab initio*, arba dėl to, kad prievolės negalima įvykdyti dėl nenugalimos jėgos ([CK 6.145 straipsnio](#) 1 dalis). Išimtiniais atvejais teismas gali pakeisti restitucijos būdą arba apskritai jos netaikyti, jeigu dėl jos taikymo vienos iš šalių padėtis nepagrįstai ir nesąžiningai pablogėtų, o kitos atitinkamai pagerėtų (nurodyto straipsnio 2 dalis). Bendroji taisyklė yra ta, kad restitucija atliekama natūra. Kai tai neįmanoma arba sukeltų didelių nepatogumų šalims, restitucija gali būti atliekama sumokant ekvivalentą pinigais (žr. [CK 6.146 straipsnį](#)).
50. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad restitucijos taikymas kiekvienu atveju priklauso nuo konkrečios bylos aplinkybių. Ji taikoma ne mechanškai, o atsižvelgiant į įstatyme nustatytas restitucijos taikymo sąlygas ir jų taikymui reikšmingas konkrečios bylos aplinkybes. Teismo sprendimas dėl restitucijos taikymo turi neprieštarauti konstitucinėms nuosavybės neliečiamumo ir nuosavybės teisių gynimo nuostatoms bei įstatymams. Kai pirkėjas yra nesąžiningas, o restitucijos taikymas natūra yra galimas, tai restitucijos taikymas tokiu būdu yra teisiskai pagrįstas (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 23 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-7-90/2009](#)).
51. Nagrinėjamos bylos atveju teismai nusprendė, kad, panaikinus Aktus, restitucija taikytina natūra UAB „Saulex“ grąžinant iš atsakovų V. G. ir D. V. žemės sklypą, o atsakovams iš UAB „Saulex“ – už jį sumokėtas sumas, taip pat antstoliui grąžinant šiems atsakovams jų sumokėtą vykdymo išlaidų atlyginimą. Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad šioje byloje nenustatyta aplinkybių, dėl kurių būtų pagrindas netaikyti restitucijos arba ją taikyti sumokant ekvivalentą pinigais. Teismas nustatė, kad atsakovai V. G. ir D. V. žinojo ar turėjo žinoti apie žemės sklypui taikytą areštą, draudimą perleisti nuosavybės teises į jį, įsiteisėjusį teismo sprendimą, įpareigojantį UAB „Saulex“ sudaryti su ieškovu žemės sklypo pirkimo–pardavimo sutartį, vertino, kad šie atsakovai nebuvo pakankamai atidūs ir rūpestingi, prisiėmė riziką, jog jų disponavimo teisės ginčo sklypu bus apribotos, o žemės sklypas gali būti grąžintas UAB „Saulex“. Apeliacinės instancijos teismas šioms išvadoms pritarė.
52. Antstolis kasaciniame skunde nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas pažeidė [CK 6.145](#), [6.146](#) straipsnių nuostatas, reglamentuojančias restituciją ir jos taikymo išimtis, neatsižvelgė į kasacinio teismo išaiškinimus.
53. Teisėjų kolegijos vertinimu, antstolio argumentai dėl netinkamo restitucijos taikymo yra teisiskai nepagrįsti. Teismai tinkamai taikė šį institutą, įvertinę bylos faktines aplinkybes, vadovaudamiesi teisiniu reguliavimu ir kasacinio teismo suformuota praktika.
54. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad atsakovai V. G. ir D. V. atitinkamai 2018 m. liepos 11 d. ir 2018 m. liepos 12 d. už perkamą turta įnešė po 30 000 Eur; gautos lėšos 2018 m. rugpjūčio 20 d. paskirstytos skolai ir 5 proc. dydžio metinėms palūkanoms dengti (skolai dengti pervesta 49 474,40 Eur, palūkanoms – 2940,63 Eur); 2018 m. rugsėjo 6 d. pervesta 2847,17 Eur vykdymo išlaidoms padengti; 4737,80 Eur likutis 2018 m. rugpjūčio 20 d. grąžintas skolininkei UAB „Saulex“.
55. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad, turto pardavimo iš varžytynių aktą pripažinus negaliojančiu ir restituciją taikant natūra, skolininkui (buvusiam iš varžytynių parduoto turto savininkui) grąžinamas turtas, o pirkėjui priteisiama jo už tą turta sumokėta pinigų suma: jeigu ši pinigų suma yra antstolio žinioje, tai ji visa pirkėjui priteisiama iš antstolio, nepaisant to, ar dalį šios sumos antstolis ketina panaudoti (panaudojo) vykdymo išlaidoms atlyginti, nes, pripažinus turto pardavimo iš varžytynių aktą negaliojančiu, priverstinis skolos išieškojimas iš skolininko lieka nebaigtas; jeigu iš pirkėjo gauta pinigų suma jau išmokėta išieškotojams, tai pirkėjui, kaip pasikeitusiam kreditoriui išieškojimo prievolėje, ji priteisiama iš skolininko (buvusio iš varžytynių parduoto turto savininko) (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 23 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-7-90/2009](#)).
56. Pažymėtina, kad nors antstolis nurodo, jog restitucija taikytina tarp pripažinto negaliojančiu sandorio šalių ([CK 6.145 straipsnio](#) 1 dalis), tačiau, esant šios nutarties 54 punkte nustatytoms aplinkybėms bei vadovaujantis pirmiau nurodytais kasacinio teismo išaiškinimais *mutatis mutandis* (su atitinkamais pakeitimais), nėra pagrindo teigti, jog šiuo konkrečiu atveju restitucija teismų nurodytu būdu taikyta nepagrįstai. Taip pat teisėjų kolegija pažymi, kad tokiu, kaip šios bylos, atveju, kada yra nustatyti antstolio neteisėti veiksmai, vykdymo išlaidos antstoliui už jo atliktus neteisėtus veiksmus neatlygintinos (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. balandžio 23 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-7-90/2009](#)).
57. Kiti kasacinio skundo argumentai vertintini kaip neturintys reikšmės vienodos teismų praktikos formavimui ir skundžiamo teismo procesinio sprendimo teisėtumui, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.
58. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad kasacinio skundo argumentai neteikia pagrindo panaikinti ar pakeisti skundžiamą teismo nutartį, todėl ji paliekama nepakeista, o kasacinis skundas atmetamas kaip nepagrįstas ([CPK 359 straipsnio](#) 1 dalies 1 punktas, 362 straipsnio 1 dalis).

#### *Dėl bylinėjimosi išlaidų*

59. Kasacinis teismas patyrė 26,56 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 5 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Šių išlaidų atlyginimas, atsižvelgiant į kasacinės bylos išnagrinėjimo rezultata, valstybei priteistinas iš antstolio ([CPK 88 straipsnio](#) 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 1 dalis).

359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. birželio 4 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti valstybei iš antstolio Raimundo Stanislauko (a. k. (duomenys neskelbtini) 26,56 Eur (dvidešimt šešis Eur 56 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo. Valstybei priteista suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Birutė Janavičiūtė

Sigita Rudėnaitė

Donatas Šernas